

KÖZVÉLEMÉNY.

Megjelenik minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Hirdetések jutányos árért közöltetnek.
Egész évre	6 frt — kr.	Győrött, Deák Ferencz-utca 8. szám,	Nyilttéri közleményekért petítsoronként 5 kr. és 30 kr
Fel évre	3 frt — kr.	hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési	bélyegdíj fizetendő.
Negyed évre	1 frt 50 kr.	pénzek és hirdetések küldendők.	Kéziratok nem adatnak vissza.
Egyes szám ára: 5 kr.		Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur papírkereskedése és könyvnyomdája is.	

A vallás szabad gyakorlásáról.

Győr, 1893. május 20.

Közkezen fekszik a folyó hó 17-én gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter által beterjesztett törvényjavaslat a vallás szabad gyakorlásáról, melynek főelvei következők:

Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást, és azt az ország törvényeinek, valamint a közérkölciség kívánalmainak korlátai között külsőképpen is kifejezheti, gyakorolhatja.

Törvényesen elismert vallásfelekezetté alakuláshoz nem kell előzőleg a törvényhozás külön tényével való bevétel, hanem egyedül azon feltételek teljesítése, melynek bekövetkeztével bármely, eddig be nem vett vallásfelekezet igényt tarthat az állam részéről való elismerésre; s ha az előírt feltételeknek eleget tesz, a kormánynál való egyszerű bejelentés mellett megalakulhat, a kormány az elismerést csak akkor tagadhatja meg, ha a törvényben megszabott feltételeknek elég nem tétetett.

A vallásfelekezet egyházi feje, vagy védura oly egyén, vagy hatóság, mely a magyar állam kötelekeim kívül álló, nem lehet és a vallásfelekezet semminemű egyházi függésben külföldi egyéntől vagy hatóságtól nem állhat.

Ez aképp indokoltatik, hogy hazánk vallási és nemzetiségi viszonyai is nagyon kívánatosak teszik a jövőre nézve ama lehetőség kizárását, hogy valamely külföldi közeg a vallás révén honpolgárainkra befolyást gyakorolhasson.

Azokra, kik az eddig törvényesen bevett, vagy ezentul törvényesen elismertnek nyilvánítandó vallásfelekezetek valamelyikéből kilépni óhajtanak anélkül, hogy más ily felekezethez csatlakozni kívánának, szintén az 1868: 53. törvényczikk 1—5. és 7. §-ai nyernek alkalmazást azon módosítással, hogy áttérés helyett itt kilépés értendő, s hogy az erről való bizonyítványok az illetékes elsőfoku közigazgatási hatóságnál mutatandók be. A kilépés idejéig köteles a kilépő az esedékessé vált egyházi tartozásait előbbi egyházának megfizetni.

Ez elvek által, midőn az el nem ismert felekezeteknek utat nyitnak arra, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek eddigi

zártkörébe beléphessenek és midőn megengedik, hogy az egyén akár az eddig bevett akár ezentul elismerendő vallásfelekezetek egyikéhez sem köteles csatlakozni: a javaslatban a teljes vallás és lelkiismereti szabadság érvényesül mindazon feltételeivel, a mint azt Deák Ferencz 1873. évi június 28-án tartott emlékeztető beszédében amerikaiak jeleze:

Mert az északamerikai államok törvényhozása is azon elvből indul ki, hogy az állam, a kultuszok dolgába minél kevésbé avatkozzék. Körülbelül csekély módosítással úgy tekinti a kultuszokat is az állammal szemben, mint asszociációkat és valamint minden asszociációra nézve, úgy a kultuszokra nézve is, ha azoknak tanai vagy eljárása a statusra veszélyesek, az ellen felszólal, fellép, minden más egyebekben pedig szabadkezet enged nekik.

Hogy miért nem kell a törvényjavaslatban bevallani az amerikai rendszer életbeléptetését, azt nem értjük, ha csak a miatt nem, mert Deák Ferencz az említett beszédében azt is mondotta:

Az amerikai rendszerre való teljes átmenet hazánkban egyelőre s még beláthatatlan időig kívül esik a lehetőség határán, mert, mint Deák mondja, a hazánkban tényleg fenálló rendszert egy nap alatt megsemmisíteni nem tartozik a lehetőségek közé, minthogy gyökerei oly mélyen bele vannak növe intézményeinkbe, hogy azokat kitépni konvulsiók nélkül nem lehetséges, és ha mégis kitépni akarnánk, gyökereik újra kihajtanának, még pedig még bujábban, mint annak előtte.

Avagy midőn az egyéni szabad vallás-gyakorlat folyamán minősítették és céljával biztosították azoknak felekezetközi jogállása is, kik a szervezettel bíró vallásfelekezetek egyikében sem vélik szükségleteiket kielégíthetni és e végből mód nyujtatik arra, hogy ezek érvényesen kiléphessenek egyházuk kötelekeiből:

Hiányozhatik-e valami az amerikai rendszer életbeléptetéséből, hisz az állam legfőbb felügyeleti s ellenőrzési joga az államban lévő és leendő különféle felekezetek érdekeinek egymással való kiegyeztetése iránt vajmi keveset tesz, és ezzel kevésbé törődik, — amit kifejez az indokolás azon ér-

velése, miképen felekezetek szerint már is tulságosan széttagolt hazánkban nem látszik kívánatosnak az, hogy könnyű szerrel alakuljanak újabb és újabb felekezetek, sőt ennél az állam is segítséget adjon. A törvényjavaslatot beterjesztő miniszter nézete szerint tökéletesen elég tétetik a lelkiismereti szabadság követelményeinek akkor, ha az állam nem állja útját újabb vallásfelekezetek alakulásának, feltéve, hogy az az előírt feltételeknek pontosan eleget tett, de a felekezet további fennállhatóságában is tisztán a vallás erejére, a hívek áldozatkészségére utalja azt.

Nem osztozhatunk tehát azon nézetben, hogy a törvényjavaslat nem lenne azért is az amerikai rendszer életbeléptetése, mert a legfőbb kegyuri jog terjedelmének, gyakorlásának szabatos meghatározása, a legfelsőbb tetsvényjog (placetum) törvényes rendezése, a véduri jogviszony (patronatus) szabályozása, a különböző egyházakkal szemben törvényeinkben mindenkor fentartott legfőbb felügyeleti jog (jus supremæ inspectionis) szabatos meghatározása, az állami segédkezés (jus advocatiæ) szabályozása, a felekezeti jellegű alapítványok feletti legfőbb felügyeleti jog rendezése stb. e törvénybe nem foglalván, a katolikus egyházzal szemben egyes törvényes intézkedések mellett folytonos és hosszú jogszokáson alapuló terjedelmes s kiváló felügyeleti jog felemlítése bizonyára legkevesebb akadály a gyermeket valóságos nevével nevezni.

Mi a törvényjavaslat elolvasása után mint katolikusok nem mondhatunk egyebet, miképen a vallási sokféleség atomizálja a polgárokat úgy a köz- mint a magánéletben, bomlasztólag hat az államra. Azért egy jól és szilárdan szervezett állam mitől sem áll oly távol, mint területén a korlátlan vallásszabadság meghonosításától, a vallási testületeknek korlátlan számban való elismerésétől.

Vallási állapotaink közjogi tekintetben olyanok, mint egyik európai államban sem, azért az egész nemzet életére, jellemére, jövőjére kiható ilyen kérdésben bármit is elhamarkodni, vagy pusztán az utópiák után indulni nem tanácsos.

Reflexió.

II.

„A természeti szabadság különben csak úgy állhat fenn, ha semmiféle korláttal nem korlátoztatik. Mig a szülőknek csak lelkére beszélnek, hogy a kath. vallásban neveljék gyermekeiket, addig lehet arról szó, de midőn az egyházi áldást attól teszik függővé, hogy a gyermekek e vallásban neveltessenek, addig a szülők e tekintetben való természeti szabadságáról beszélnünk nem lehet. (Zajos eljenzés és taps.)

Mohl: Ez nem áll! (Zajos ellenmondások. Elnök csönget.)

Tekintve azon ábrándos katholicizmust, melylyel dr. Kautz ur a közgyűlésen paradérozott, de melyből a gyakorlati életben vajmi keveset bizonyított, meglehet, hogy ő mint lelkipásztor a mondott mód szerint járna el. Ámde az eljárás egészen más. Mert ha vegyes házasságra jelentkezzen a felek, a lelkipásztor őket mindenek előtt ebeszélne, nem pedig rábeszélne törekszik. Ennek ugyan ritkán van sikere, de mégis példa nélkül nem áll. A lebeszélés sikertelensége esetében ők magok indokolják: miért nem állhatnak el terüktől? aztán hozzáteszik, hogy ők így vagy úgy, ebben vagy abban már megegyeztek. A lelkipásztor figyelmezteti őket a következményekre, de reá nem beszél. Ha a kath. pap vonakodik megáldani a házasságot, ez nem baj a felekre: mert a túldalol szívesen nagy ünnepséggel megkapja azt, itt tehát kényszerrel szó, mint tetszik látni, nem lehet semmi esetben. Kényszernek akkor volna helye, ha a katolikusok a másik fél vallás szolgáit a törvényszék elé idéztetnék, mint ezt hazánkban a kath. lelkészekkel országszerte ezer esetben és városunkban is megtörtént már. De nincs reá példa, hogy kath. pap más vallású lelkészt egyházi funkciók miatt beperelt volna. Minket tehát dr. Kautz ur nem vádolhat e természeti szabadság elfojtásáról. Ha a rábeszélés nem erőszak, az áldás megvonása még kevésbé az a mondott okonál fogva. Nem kell a mostani állapotokat a régiekkel összeeszerelni.

Dr. Kautz G.: A történelem a fokozatos fejlődés egymástutánját mutatja. A középkori eszmék elmúltak. A történelemben megnyilatkozó filozófiát és annak logikáját kell megszívlelni. Az egyházi politikai program nem veszélyezteti az egyház felsőbb érdekeit, főleg ma nem, midőn a pápa lelki hatalma sokkal nagyobb, mint mikor a földi királyság gondjai nehezültek vállaira. (Élénk helyeslés.)

Bizony senki sem tagadja a fokozatos fejlődést. Mindenki tudja a polg. házasság fejlődését. Ezt a rémes francia forradalom hozta létre, mely a királyt legyilkolta, Istent detronizálta, helyette egy beestelen nőt állított az oltárra, ki eszelőségben halt meg Straszburbban a 60-as években, a templomokat lerombolta, a vallást száműzte, az állami pénztárt kiürítette, az alattvalók millióit meggyilkolta. Igazán megfoghatatlan, hogy lehet ily forradalmárok eszméiért oly hően rajongani, egy beestelen eszelős nőistent imádó népet a jó magyar népnek mintául ajánlani? De Kautz dr. ur kozmopolitikus hajlamainál fogva szívesen kalandoz idegen földön; felejtí, hogy hazánk ezimérének, koronájának földisé az apostoli kereszt. Mert a magyarokat polgárisultakká a kereszt tana tette. A kereszt volt diadalmi zászlaja, támasza, megmentője nem egyszer, pl. 1456-ban Belgrádnál Kapisztrán által. Megvallom, én minden vallást egyenlő jónak nem tartok, s azért egyenlő joggal felruházandónak sem. Magyarország történelmi alapon mentette meg alkotmányát újabb is, azért az alkotmány kiterjesztése, szilárdításánál a történetet

ignorálni nem lehet. Mig Magyarország egy vana-son volt, független dicső ország volt. Gondoljunk csak Sz.-István, László, N. Lajos és Mátyás korszakára. Mikor megoszlott a vallásban, szép hazánk nagy temetővé változott rögtön. Annyira sehak-mattá lett, hogy másfél század után csak idegen segély: Európa könyörületéből emelkedhetett ujra fel. Ha majd a világ minden vallását ide beplántáljuk, sokféle oszlunk, gyöngékké leszünk, elpusztulunk. Magyarország a pogányság ellen küzdött századokon át, most ha a pogányságot egyrangúvá tesszük a kereszténységgel, az apostoli keresztet hazánk eziméréből ki s magát a ezimert lomtárba dobjuk. Nem kell-e hazánk történelme multja iránt tisztelettel viseltetnünk? A mely nép as ősök emléke iránt egykedvű, hálátlan, az nem képes a haladásra. Mi azt véljük, hogy haladunk, midőn hanyathomlok zuhanunk az örvény felé. Bizony jó volna a régiék elvére is gondolni: lassan haladj, tovább érsz.

De dr. Kautz kir. tanácsos ur azt mondja, hogy a polgári házasság eszméjével szaturálva van a levegő. Igaz, hanem csak ott, hol ennek apostolai azt a levegőbe beletrombitálták, másutt a levegő ezen miaszmától egészen tiszta. Krokodilus könnyeket hullatnak ők az elharapódzó erkölestelenség, a sok apostasia miatt ezt akarják szánálni. (dicséretes törekvés) még pedig egységes házassági jog alkotásával, de előbb a házasság egységét könnyelműen szétrobbantják, profanálják azon intézményt, melyről Isten akarja, hogy az emberiség fennmaradása, elszaporodásának altató bölcsője legyen; lerontják a házi tűzhely állandóságát, mely nélkül vallásos, jellemes nevelés nem képzelhető: lehorzsolják róla a religió zománczait, hogy erkölesössé (?) tegyék mikor az erkölestelenségnek nyitnak tág kaput; az esküszegést előmozdítják, a régi házasságot gyalázzák s így a sirban pihenő szülők emlékét megszenteltelenítik, hogy egyesek apostasiáját akadályozzák az apostasiát egyetemesítik. Milliókra reakényszetitik azt, minek szükségességét csak némelyek érzik. Meggondolták e mindezt jól, kiket a polg. házasság viszketege nem hagy aludni?

Dr. Kautz ur azt állítja, hogy a pápák lelki hatalma most, hogy a földi királyság gondja vállaikat nem nyomja sokkal nagyobb. A pápák lelki hatalma mindig egyforma nagy, akkora a királyi trónon, mint a katakombákban. Fényesebb, dicsőbb volt ezerszer a III. Imrék, Honorok, sz. V. Piusok korában országos gondjaik ép oly keveset akadályozták őket a szent életben, vagy a nagy tudomány megszerzésében (pl. XIV. Benedeket), mint egykor sz. Istvánt, Lászlót, Kálmánt, Mátyást egyik vagy másik élvezeteikben. Jézus tanítványainak erszenyét Judás hordozta. (Ján. XIII. 29.) Az első keresztények vagonukat az apostolok lábaihoz rakták le. Ha a pápáknak vagonuk nem lett volna, a magyarokat oly dusan nem segítették volna, mint ezt hazánk biboros áldornagya utolsó sz. István társulati beszédében is szépen fejtegette. A nép püspökeinktől mindenütt áldozatot vár, sok templom, iskola épül azok jövedelméből. Azon állítása dr. Kautz urnak, hogy ő sokkal buzgóbb katolikus volna, ha a kath. egyház birtokkal nem bírna, egészen titokzatos. Azt is mondotta, hogy az állam független az egyháztól. Szintoly joggal el lehet mondani: az egyház is az államtól. [Mikor Jézus elküldötte apostolait keresztelni: nem mondotta nekik, kérjenek engedelmet erre Tiberiustól, vagy Nerotul. Sz. Pál is ezektől függetlenül mondotta a házasságról: nagy titok ez, én pedig Krisztusra és az egyházra nézve mondom: E. V. 32. Csakhogy mivel mindkettő egy seregből toborza vitézeit, hasznára van mindkettőnek, ha egyetértve működnek. Si enim sacerdotium et imperium bene con-

veniunt bene regitur mundus. Dr. Kautz urnak nem volt szüksége a nagy frázisokra, senki nem támadott. Zsinattá sem kellett a közgyűlést át-ídomítani, mert szentségről senki nem szólt, csak az egy illetékes Tauber. A Talmud erkölestana fenségét előrántva, azért a zsidó védelem is felesleges idővesztés volt, de nagy dicsőséget aratott. Élvezze sokáig babérait. Oly dolgokat hozott hajánál fogva a közgyűlés elé, melyek a tárgyaláshoz nem tartoznak.

Vége dr. Kautz ur a tettes törvényhatóság-nak közzsínattá alakításában beszél a vallás felvirágzásáról, ennek emeltyűjéül a fentdicsért polg. házasságon kívül a papok vagyontalanságát, vagyis a papi vagyon sekularizációját emeli ki. Magasztalja a pápát, de csak ha rablánczokat hordoz, hisz sz. Péter is azok között halt meg. Mert ők, mindenben a haladás elvének hódolnak; a szük-séges haladás nevében predikálják a polgári házasságot is, de a pápa, a papok legyenek a régiék, járjanak mezitláb stb., szóval az apostoli életmód és szokásoktól egy hajszálnyi se térjenek el; ez legyen egyetlen dogmájuk, a többit hagyják a haladás apostolaira. Fogoly-e a pápa? Dr. Kautz ur magasztalta az ujabkori pápákat. Mit tettek a sz. életű IX. Pius hamvaival, melyek éjjel szállítottak vég-tisztesség végett a nyugalom helyére? Nemde megdobáltak azokat? Mit tettek volna vele, ha élve mert volna kimenni a vatikánból? Furesa kegyelet a kereszténység atyja iránt, ha valaki csak fog-ságban akarja őtet látni, tisztelni! A pápa a világ-egyházi feje; azért alattvaló nem lehet. Mert ez függetlenségét feszélyezné, mert azon keresztények, kik hadilábon állanak a pápa souverain fejedel-mével, gyanus szemekkel néznek rendeleteit, mintha tán annak befolyása alatt intézkednék. Valóban keveset találok alkalmasnak a szónok ur érve-jéseit még az oly felületesen döntés esetében is, mint a minék e hó 12-én tanui valánk.

Elmélkedések.

II.

(Pr.) Az egyházi házasság a családban az asszonynak méltóságát megszervezte, fenntartotta terjesztette, becsülését mindinkább növelte, ennek elismerése közönségessé vált s az államélet műveltségének, boldogulásának egyik alapfeltétele: s igaza van Iselinnek (Rotteck Staatsrecht der Constitutionellen Monarchie 2. köt. 54. lap), midőn így szól: „Én azt bizonyosnak veszem, hogy ha mindama férfiakkal, a kik erény és becsületeség által tűntek ki, történetjüket tudnák, ezeknek 10 egyénjéből 9 rendszeren találkoznék, ki kötelességének tekinti jelzett előnyét édesanyjának megköszönni! Még nincs általánosan elismerve, mily nagyhatású az ember egész életére egy ártatlanul és feddhetlenül eltöltött ifjuság, — és hogy ezt csak az édesanyjának köszönhetjük, vagyis hogy az emberiségnek tökéletessége, üdve a nő bölcseség és erénytől függ.“

Hogy csakis a nő magasztos hivatását az egyházi házasság intézménye létesítette, tartja fenn és terjeszti, megtanulható Wieland „die Ausbildung des Ritterthums“ értekezéséből, a lovagias erényességnek, a kereszténység eredetének, művelésének, terjedésének történelméből; aminthogy az egyházi keresztény házasság alaptörvényében a következőn rendelkezik és mint ezt szent Pál apostol az ephesusiakhoz írja: 5. rész. 25. fej: „Mondom néktek, ez nagy szentség, Krisztus és az anyaszentegyház között“, és „Férjétek! szeressétek a ti feleségeiteket, mint Krisztus szerette az ő anyaszentegyházát és magát feláldozta érte.“

A társadalmi, polgári szabadságnak legelső

és elidegeníthetetlen joga a lelkiismeret szabadsága. Ez megsértetik a polgári házasság által, és ha megengedtetik is az egyházi házasság, de mert a házasság a polgári házasságot meg kell kötni, ezzel sértetik annak lelkiismeretszabadsága, mivel oly cselekményt végeztenek vele, mely hitelveivel össze nem egyeztethető.

És mert a lelkiismeret szabadsága az alkotmányos életben az önkormányzat tényezőinek önállóságát, függetlenségét is egyuttal biztosítja, az észjog alapján állítható, hogy az egyházi házasság az alkotmánynak a municipális életnek is biztosítója, míg a francia és német intézményekből szedett polgári házasság burokratikus léte miatt az egyéni, így a municipális szabadságnak is ellentéte.

Nem is említve azt, hogy ez intézménynek kényszer útján való behozatala mily tetemes állami kiadásokat eredményez, mely pénz ha a tanítók jobb ellátására fordítatnék, úgy a magyar nyelv terjesztése, mint az általános értelmiség fejlesztése inkább biztosítatnék.

Különös jelleménye a dolgoknak! a családi létet, melynek az államintézmények között legszilárdabb állandóságra lenne szüksége, az állhatatlanságra, bizonytalanságra építeni és melynek eredetét illetve a legnagyobb szabadságon kellene alapulnia, a korlátoltságra, kényszerhelyzetre kárhóztatni akarni az állami lét jobb érdeke kívánalma okából!

Különös tüneményül tekinthető az is, hogy míg leginkább a vagyonosabb városok gazdagabb polgárai kardoskodnak a polgári házasság mellett, ez általában a falusi népnek nem kell, mert a falusi nép családjá körében minden egyese oly foglalkozást talál, hogy nem ér rá gondolkodni okokról, melyek miatt hitvesét megunná, és egyiket lerázva, másikkal házasuljon, mivel annak, a ki arca veritékével keresi mindennapi kenyerét, otthon állandó békességre, megelégedésre van szüksége, hogy a mindennapi nehéz munkából hazatérő családfő a családtagokkal otthon a megérdemelt házi békében a nyugalommal állandóan és biztosan élvezhessék, ehhez járul még az, mint ezen tényt Cicero és Xenophon a rómaiaknál és görögöknél, tehát akkor a világ legfőbb népeinél tapasztalták, a falusi nép vallásossága természetesebb, mint a városi néposztálynál, mivel a falusi nép az időnek sokféle viszontagságai és változásai miatt az isteni gondviselésre jobban van utalva, mint a vagyonosabb városi osztály és ez okok miatt a falusiak igen természetesen vallásbuzgók, kikben a hit isteni érzelmé, mit a philosophok „az emberi természet közönséges érzelmének” neveznek, melegebb hévvel működik, mint az életfentartását különböző mozzanatok változásában keresni megtanult városi népnél.

Habár az egyházi házasság az állam lételeményének elidegeníthetetlen feltétele, mégis hogy magunknak a kellő következtetéseket levonhassuk, a jelenléte, mely a polgári házasság kívánalmát áramlattá fejleszti, szemügyre venni elkerülhetetlen szükséges.

Hogy valamely téves áramlatnak az államéletbe nagy befolyása lehet, de még maga a befolyás annak jogosultságát nem igazolja, példa rá az akkoriban volt „modern eszme”, a bálványimádás ellen küzdött okrates, a ki azt kárhóztatván, halálra ítéltetett, — modern eszme volt a pogányság a kereszténység ellen, és hitünkben elődeink háromszáz évig üldöztettek, — modern eszme volt a középkorban a boszorkányságban való hit Kálmán király törvénye ellen, a boszorkányokról, melyek nincsenek, ne legyen említés! — modern eszme az atheismus, vallási közönyösség, a külföld utánzás vágy, mindezek oly tényezők, melyek az előítélet

mentesség örve alatt bármely téves eszmét megragadni, annak áramlatot csinálni elég képesek a csak felületességgel bibelődő és más fejével gondolkodni szerető nagy közönségnél: — az tehát, hogy ma mint „modern eszme” kerül valami felszínre, még nem bizonyíték arra, hogy észjog szerinti-e, szükséges-e, alkalmas-e a társadalom vagy államélet egészséges és erkölcsös fejlődésére, jóléte előmozdítására.

A Neues Pester Journalban Beksics ur azt állítja, hogy a kényszerítő polgári házasság a mai államalkotmánynak a koronája: „der Buchstabe todtet, der Geiszt macht lebendig”, mondja Schiller, ha alkotmányunk szellemét érti, adós marad ennek bel- és kültere megismertetésével, és így nagyhangú phrasissal azt egyéneket nem vehetjük, mert e tétel és álbölcselmi érvelése között okozati egybefüggést épen nem találtunk, — logikai következtetést pedig e nélkül nem ismerhetünk.

Dr. Pártos ur a polgári házasságot a polgári egyenlőség követelményének állítja: lehet talán törvényeink mellett felekezeti nélküliséget képzelni?! hogy ezek érdekében romboltassanak le vallásintézményeink, ez ok életrevalóságánál mindenestre inkább figyelemre méltó a vallásos többség, mely az egyházi házasság fentartását a családi élet szentélyének megvédésében nélkülözhetetlenek tekintik.

Avagy az anyagi érdekek kiegyenlítésének követelménye a polgári házasság? az irodalomban annak veszélyességét, ha az anyagi érdekek diadalmaskodnának, szellemiek felett eléggé kimutatta Pölitiz, a híres tudós, kinek irodalmi munkásságáért e fölrirással: „Pölitiz Lyora” emlékszóbpsi emeltetett, — elégnék tartjuk itt az arra hivatkozást, mily kárhóztatós, ha a csupán anyagi érdek moloehhá változtatja az egyént, s mily végzetes következményű, ha az egész társadalom széttepi minden egyéb erkölcsi köteletét, hátha még megtámadja ez a vallás intézményeit is! bizonyára ez elfajult örvénybe sülyeszteti hazánkat tudatosan ki sem akarja.

A Pesti Hirlapnak rémjé a reakziótól a gyászszinbe öltöztetett főrendiház diadala miatt, szintén csak szánalmat keltő erőltetett okoskodás, hát Magyarország fénykorainak teljességében, Nagy Lajos és Hunyady Mátyás idejében nem-e az egyházi házasság volt a családi erkölcs alapítója, nővelője és hős elődeinknek az életben támasza, — avagy az 1848. évek diadalát nem-e az egyházi házasságban születtek vívták hazánk történelmi sajátjává! A reakzióval való rettentési elmélet s ezzel fenyegetőzés a történelem nem ismeretéből és a felfogások ferdeségéből szülemelhetik csak.

Mindezekből a folyomány a következő:

A vallási erkölcs, úgy e haza alkotmányos létének követelménye: az egyházi házasság fennartása, és pedig a vallási felekezetek dogmáinak megsértése nélkül; — továbbá

hogy midőn a katolika egyház az egyházi házasság mellett viaskodik, e törekvésével tanúságot szolgáltat, hogy ő nemcsak saját egyházát, hanem magyar hazáját is és az egész kereszténységet, mint a kereszténységnek édesanyja szereti, sőt e kérdésben a haza minden vallásfelekezetének szószólója, pártfogója.

KÜLÖNFÉLÉK.

Magyar zarándokok a pápánál.

A magyar zarándoklat az ország hercegprímásának vezetése alatt e hó 18-án csakugyan megindult Rómába és pedig akép, a mint az tervezve lőn. A déli vasut pályaudvarából volt indu-

landó a mintegy 200 főből álló társaság, áldozatok, bírók, ügyvédek, orvosok stb. polgári foglalkozás és hivatás különféle ágazataiban működő férfiak, még egy bukaresti magyar zarándok is akadt. A zarándokokat szállító különvonat 12 kocsija már három órakor készen állott az indulásra, volt ezek között egy háló koci is a hercegprímás és a kalocsai érsek számára. A perronon látható vala a zarándokok között Császka György kalocsai érsek, Bende Imre nyitrai püspök, Firczak Gyula munkácsi püspök, Vályi János eperjesi püspök, Fehér Ipoly pannonhalmi főapát, Czobor Béla egyetemi tanár, Tóth Ernő országgyűlési képviselő, Korponay István főszolgabíró, dr. Schiller Henrik hírlapíró, Szecányi Vilmos, Dzubay János kanonokok, Mihálik József apát, Komlóssy tanfelügyelő s számos plébános és hitoktató. Az utasok elhelyezését ns. Való Simon pápai kamarás és König Gusztáv lelkész, a zarándoklat rendezői végezték. Az indulás előtt mintegy tíz pereczel érkezett a pályaház elé a hercegprímás két fogata, a főpapot a bejáratnál Jekelfalussy minisztertanácos, az államrendőrség feje s az állomásfőnök fogadta és kísérté a perronra. Itt a hercegprímás kalapját levévé, az ott álló Bende püspökkel kezét fogott és a zarándokok felé fordulva e szavakkal üdvözlé őket: „Az imádandó Jézus szent nevében s a szeplőtelen szűz Mária segítségének reményében keljünk e hosszú utra”; s felszállott a három szalonból álló külön kocsi, melyen vele utaznak Franciscs Norbert benezés, országgyűlési képviselő, Ziskay Antal kir. tanácsos és Machovics érseki titkár, az áldornagy a koci ablakánál hosszasan beszélgetett a pannonhalmi főapáttal és Csernoch kanonokkal, mikor a vonat kirobogott, a több száznyi közönség éljenzéssel és kendődobogtatással üdvözölve kívántak az ájtatoskodóknak szerencsés utat. A zarándokok Kanizsán, Pragerhofon, Florezen át érkeznek Rómába szombaton e hó 20-án reggel 8 órakor. A zarándokokat a pápa elé a biboros hercegprímás vezeti, ki négy-öt hétig Rómában marad, megvárva a consistorium összeülését, hogy a bibornoki kalapot a szent atya kezéből átvegye. A zarándokok visszafelé külön külön kisebb csapatokban térnek haza.

A budai honvédszobor leleplezése.

A budai honvédszobor leleplezése az általános mutatózó érdeklődésből itélve, nagy nemzeti ünneppé válik, méltó a diéső harcban elesett honvédeink emlékéhez, — a magyar törvényhatóságok közül eddig a következők jelentették be, hogy magukat küldöttségileg képviseltetik: Abauj-Torna, Arad, Bács-Bodrog, Békés, Bihar, Csanád, Csik, Csongrád, Győr, Háromszék, Heves, Hont, Hunyad, Jász-Nagykun-Szolnok, Kisküküllő, Komárom, Liptó, Mosony, Nyitra, Pest, Pozsony, Somogy, Sopron, Szabolcs, Szatmár, Tolna, Torontál, Vas, Veszprém, Zala és Zólyom, — ezenkívül még 39 városi törvényhatóság jelentette küldöttségét, a vidéki honvédegyletek közül hetvenen jelentkeztek a részvételre és még igen sok testület, melyeknek legtöbbje koszorut is tesz a talapzatra. Az ünnep színhelyén az ifjuság 150 tagja tartja fenn a rendet; a rendezők nemzeti kokárdát viselnek. A képviselőház tagjai közül mintegy száznyolezvanan jelentkeztek, hogy a honvédszobrot a parlament nevében megkoszorúzó küldöttségben részt vesznek. A honvédszobor országos hölgybizottsága Zala Györgynek meleg köszönetet szavaz a honvédszoborra helyezendő bronzkoszoru remek elkészítéséért, továbbá Hlaváts Etelka titkárnak az ügy érdekében kifejtett tevékenységéért díszes elismerő oklevelet adott át, a hölgybizottság Damjanics János és Gáspár János tábormokok özvegyei vezetésével megy a leleplezéshez.

A tanítók fizetése a főrendiházban.

A főrendiházban e hó 19-én gróf Zichy Nándornak indítványára a tanítói fizetések rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása a ház határozatképtelenségére való hivatkozással elnapoltatott, az ülésen a főrendiház tagjai összesen harmincz-heten valának jelen.

A magyar korona-járadék szelvényeinek beváltása.

Az 1892. 21. t.-ezikk alapján kibocsátott 4%-os magyar korona-járadék kötvények első szelvénye ez évi június hó 1-én jár le; minthogy a körmöci és bécsi pénzverő hivatalok a legmegfeszítettebb tevékenység mellett csak huzamosabb idő alatt lesznek képesek a szükséges mennyiségű korona-értékre szóló érteket előállítani, 1894. végeig azonban nehéz feladatukat teljesen, vagy legalább nagyobb részben megoldják. A készfizetések felvételének azonban a pénzverésen kívül más előfeltételei is vannak: addig, míg a készfizetéseket felvenni lehet, a 4%-os magyar korona-járadék kötvények szelvényei is az 1892. évi 17. t.-ezikkben megállapított értékarány szerint, vagyis 1 o. ért frt = két koronával — osztrák értékre szóló pénzben fognak beváltatni.

Városi képviselőválasztás.

Alulírottak a következő körlevelet intézték a Ferencz-Ferdinándváros választóihoz: Mélyen tisztelt polgártársaink! Tauber Károly tisztelt polgártársunk az újjávárosi képviselő mandátumot fogadván el, Ferencz-Ferdinándvárosra városunk törvényhatósági bizottságának e hó 12-én tartott közgyűlése a Ferencz-Ferdinándvárosi pótválasztás határnapjául folyó május hó 23-át tűzte ki. Legutóbb is közbizalommal Lenner Emilt, a helybeli állami főreáliskola igazgatójának nevét irtuk zászlónkra. A heves és szép küzdelem közepett jelöltünk, a ki mellett városrésznk szavazópolgárainak oly tekintélyes száma foglalt állást, csak néhány szavazattal maradt kisebbségben. Most újból kijelöltük bizalmunkkal Lenner Emilt a képviselőségre, mert benne nemcsak a nagy tudomány, széleskörű műveltséggel bíró tanfériut, hanem az életpraxisnak ambiciózus emberét is üdvözölhetjük, a ki városunk közérdekét szíven hordozva, a mi bizalmunkért cserébe lelkes buzgalommal fogja összes városi ügyeinkben részt venni és ezek között a város közművelődési kérdései oszlopos tagot kapnak Lenner Emilben. Lenner Emil az új főreáliskolai palota építkezésénél is beigazolta, hogy a győri iparosok iránt mily nagy az ő érdeklődése. Közbenjárása folytán az összes építkezési munkálatokat és belső berendezéseket győri iparosok készítik. A kitűnő hírnevű iskola, mely eredetileg városi volt, továbbra is szoros összefüggésben marad városunkkal, melylyel különben is össze van forradva, nemcsak kulturmissziójánál fogva, hanem mert tanulóinak létszámával tekintélyes jövedelmet biztosít a városi polgárságnak. Tisztelt Polgártársaink! Összetartásunk által egy minden ízében liberális, vasszorgalmu képviselőt választunk Lenner Emilben, a ki a felajánlott mandátumot nemcsak üres címnek tekinti, hanem dolgozni is akar mindnyájunk közjáváért, mert a munkában leli legnagyobb örömét. A választás napja közel; egy szívvel lélekkel hangoztassuk: Éljen a Ferencz-Ferdinándváros képviselőjelöltje és legközelebbi új képviselője Lenner Emil! Győr, 1893. május hó 15-én. — Müller Ferencz, Koch Miksa, Péncz Domonkos, Opitz Lajos, Kolisch József, Adler Sándor, Róth János, Tóth János, Kánitz József, Schey Lipót, Galgóczy Ferencz, Kremela Lajos, Simon Ferencz, Kessler Albert, Szendrői Mór, Simon Dezső,

Kuszák József, Veöreös Jenő, dr. Reichenfeld Zsigmond, Horváth Lajos, Novák Antal, Stern Adolf, Bienenfeld Ignác, Friedmann Henrik, dr. Bánóczy Gyula, dr. Rapoch Frigyes, dr. Legény Béla, dr. Inkei Béla, Fischer Sándor, Haják Antal, Kálóczy György, Stuller József, dr. Hartl Károly Gaszner Ede, dr. Dorner Béla, ifj. Kohn Herman, Kaeskovich Ferencz, Martin Sándor, Glöck Sándor, Leopold Károly, Keller Miksa, Kramer József, Steiner Béla, Mandl Armand, Vulkan Henrik, Farkas Lipót, Sukob Imre, Freund Adolf, Goldschmidt Adolf, Roth Béni, Spitzer Miksa Stern Pál, Perl Dávid, Vörös Endre, Fleischmann Samu, Hollós Gyula, Frankl Mór, Szabó Samu, Lamberger Gyula, Fleischmann Mibály, Perl József, Stadler Ignác, Csillag Miksa, Brenner Elek, Czeloth János Kölcsei Adolf, Ábrányi Ármin, Hojtás Lipót, Hirschler Adolf, Holeczmann Ferencz.

Meghívó.

A győri iparos ifjuság önképző- és betegsegélyző egylete 1893. évi május hó 31-én (Ürnap előtti szerdán) saját céljaira a győri lövészársulat ujonnan átalakított kerti helyiségében Farkas Ádi zenéje mellett, jótékonycélú zártkörű tavaszi táncmulatságot rendez. Kezdeté este 8 órakor. Belépődíj személyenkint 60 kr. Családjegy 1 frt 50 kr. — Alapító, pártoló és rendes tagok részére személyjegy 50 kr. Családjegy 1 frt 20 kr. Jegyek előre válthatók, Simon Dezső és Perl Lipót és József urak kereskedésében. Kedvezményes jegyek Tólos József egyleti gondnok urnál válthatók, a mulatság napjának déli 12 órájáig. Kedvezőtlen idő esetén a rendezőség külön falragaszt bocsát ki. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak.

Csáky A. tiszteletbeli tudor.

Kolozsvárról értesülünk, hogy ott az egyetem bölcészet, nyelv- s történelemtudományi kara május 19-én gróf Csáky Albint egyhangulag „honoris philosophiae doctor”-nak választotta. Tíz tanár egyhangulag terjesztette be az indítványt azon napon, melyen a miniszter a vallás szabad gyakorlatáról szóló javaslatot benyújtotta.

A kamatláb emelése.

Az osztrák-magyar bank főtanácsa hozzájárult az igazgatóság azon intézkedéséhez, hogy a tőzsdén a váltószámítás a hivatalos négy százalékon alul ne történjék, — ez a kamatláb emelését jelenti.

Az angol bank ma ismét felemelte a kamatlábat 4%-ra. Az angol bank félti aranyát az Ausztráliába való kiviteltől, egyéb jelentősége a kamatlábfelemelésnek nincs, a nemzetközi pénzügyi helyzete sokkal nyugodtabb, sem mint az angol bank már egymásután történt harmadik kamatlábfelemelése után várni lehetett volna. Párisból 2 $\frac{3}{4}$ %-kal kínálják bécsi bankároknak a pénzt. Amerikából még mindig tart az aranyhozatal, Newyorkból nagyobb aranyszállítások vannak jelezve Európába.

Külföldi váltók.

Külföldi váltóink — írja a Bud. Corr. — huzamosb időn át tartó magas árfolyama, s még inkább azoknak folyton emelkedő irányzata az összes pénzügyi és kereskedelmi körökben bizonyos nyugtalanságot idéztek elő, sőt a külföldön egyes oly hangok merültek fel, habár félre ismeretlenül ellenséges tendenciával, hogy külföldi váltóink mostani állandóan magas árfolyama egyértelmű a megkezdett valuta szabályozás kompromittálásával, sőt veszélyeztetésével. — A devisek árfolyama a valutaszabályozás végleges keresztülvitelét nem veszélyezteti, sőt még talán siettetni fogja. Ha nem az összes fedezetlen államjegyek még forgalomban vannak, a készpénzfizetések felvételéről ezek bevonásáig szó sem lehet.

Nyomatott Nitsmann József könyvnyomdájában. Győr. 1893.

A kereskedelmi mérleg alakulását mesterségesen befolyáni lehetőség s céltévesztett dolog volna. — A bank által kibocsátott jegyek tudvalevőleg csak ezüstre szólnak, a nyolczvan rüillős adósságyét véglegesen kell rendezni, szóval gondoskodni kell sürgősen arról, hogy ne képezze a jegybank maga is egyik akadályát a készpénzfizetések felvételének. Az államjegyek bevonásával egyidejűleg kell gondoskodni a sóbányajegyeknek állandó államadóssággá alakításáról is, ezek habár csak 2 $\frac{1}{2}$ %-al kamatoznak, egy oldalról sem sietnek pénzé tenni, s meglehet, hogy e sóbányajegyek nagy része az osztrák magyar bank pénztáraiban van, ez egészségtelen viszony lehetetlen, hogy fen maradjon, — hisszük, hogy már a legközelebbi hetekben a pénzügyminiszterek és az osztrák magyar bank között végleges megállapodások fognak létre jönni. — Kivitelünk emelkedésével esökkenni fog külföldi váltóink árfolyama s a monarchia két állama azon helyzetben lesz, hogy a készpénzfizetéseket felvehesse.

Takarmánykiviteli tilalom?

A földművelésügyi miniszter indítatva érte magát a kereskedelemügyi minisztert átiratilag felkérni, hogy figyelmeztesse a közönséget, miképen takarmánykészleteiket a gazdák tartásuk meg, továbbá, hogy saját hatáskörében igyekezzen a takarmány kivitelét eltiltani, vagy legalább megnehezíteni.

Uj találmány.

Lumière fényképésznek sikerült közvetlenül fényképezés útján színes fényképeket előállítani, habár e találmánynak elmélete nem új, de gyakorlatban még nem sikerült a kísérlete, most azonban Lumière tanulmányát bemutatta a Photographklubnak Párisban s csakugyan felvételei szín tekintetében teljesen hűek valának.

Előfizetési felhívás**K Ö Z V É L E M É N Y**

hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap megjelenő lapra.

A mélyen tisztelt katolikus nagyközönség kegyes pártfogásába vetve reményünket és jóakaratu hajlamaiba bízva, szent vallásunkat érdeklő események ismertetése, egy teendőinknek irányítása kijelölése végett egész elszántsággal mult april hó 13-ikán lapunk első számát szétküldve, tollhoz nyultunk.

Feladatunk megoldhatásáért törekedtünk mindenekelőtt hangot adni azon akarategységnek, mely zavartalan egyetértésünk és összetartozandóságunk érzetének nyilvánulása mellett, vallásos intézményeink jótékony fejlesztésére nélkülözhetlen.

Fenállásunk e rövid ideje alatt is — úgy hisszük — kimutattuk, hogy hazánkban a katolicizmus szervezkedése az államélet váltakozó hullámaiba keveredő politikai párt lenni egyáltalán nem akar, tevékenysége egyedül jogszemélye ki-domborulásunk, önkormányzatunk, még pedig tisztán képviselői alapon létesítendő önkormányzatunk életbeléptetését tűzé ki célul, és midőn e cél elérésében működve, mint egyszerű hű munkások sikra szállunk:

Lapunk létezéséért őszinte magyaros nyíltsággal fordulunk a mélyen tisztelt katolikus közönség elé, méltóztassék törekvésünket szives gyámolításába méltatni és lapunkra minél számosabban előfizetni.

Előfizetési díjak:

Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Győrött, 1893. évi május hóban,

Krisztinkovich Ede,
szerkesztő és kiadó.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.